

גיליון מספר

30

גיליון זה יוצא לאור ע"י
מרכז תבונות
מסוגלים להצליח בגמרא

דרכי יצירת קשר

מערכת טלפונית ותכנים:

0733-478-474

כתובת דוא"ל:

m.tvunot@gmail.com

קו להתייעצות בלבד:

054-847-0581

בימים א-ה בין 20:00-21:00

ניתן להירשם לקבלת הגיליון
וחומרים נוספים וכן לבקשת
ייעוץ והדרכה או להזמנת
הרצאות וימי עיון ע"י שליחת
הודעה בדוא"ל.

להשגת הגיליון:

המאמרים נאמרו לראשונה בדרשות בהמשכים - מומלץ לשמור את הגיליונות

תהליך התפתחות הלמידה אצל ילדים ותלמידים (ב)

מקנה דרך ואורחות חיים שיחלחל עמוק לתוך נפשו של הלומד. צביונו של הילד יתאמת ויתברר על ידי לימוד פסוקי התורה הקדושה. חשוב מאוד שהחשיפה הראשונה של הילד תהיה לעולמם של אבותינו הקדושים. מהם ישאב הילד דרכי התנהגות, אורחות חיים, מידות טובות וקרבת ה'.

שלב שני - בן עשר למשנה

כשאנו מגיעים לשלב השני בו נתחיל ללמד את הילד "משנה", נתייחס בעיקר ליכולת ההבנה וההפנמה של הלימוד. נוודא שהילד מתחיל "לעבד" את המידע הנרכש ומתחיל להיות "חלק ממנו". שהילד מתהלך בין המקרים השונים, מביע דעתו, מרגיש את הנעשה ומתחיל להתחבר להגיון של הדברים.

עלינו לדעת כי מבחינת ההתפתחות הלימודית הטבעית של הילד - בגיל זה מתחילה להתפתח אצל הילד יכולת החשיבה המוחשית. הרי אם נשים לב, נבחין כי כל הלשונות של המשנה מציגים "מקרים" דווקא, לא "דינים" ולא "כללים". הסיבה לכך היא, כשאנו מציגים "מקרה" בעיני הילד - יכולת ההבנה והחיבור שלו נעשות טובות ואיכותיות יותר. ילדים הם בעלי דמיון וציור מאין כמותם. הכח להתחבר למקרה ולדמיון אותו - ולהיות כדמות בין דמויותיו - הוא הכח החזק של הילדים, זאת כמובן בתנאי שפיתחנו כראוי את יכולת הדימוי המנטלי בצורה הטובה ביותר. לאחר מעשה הראוני שכך מובא בהקדמת המהרח"ו בספרו "שער ההקדמות". עיי"ש. בגיל זה גם מתחילה להתפתח היכולת לזהות סתירות ושינויים.

המשך בשבוע הבא...

בתבונות ינחני

הרב אביאל אברהם טוויל | יו"ר המרכז

בשבוע שעבר התחלנו לדבר על אופן ההתפתחות הטבעית של התלמידים, והסברנו שלכל גיל התפתחות משלו. הסברנו שבגיל חמש מטרתנו היא להקנות את בסיס הקריאה ופחות להתעסק עם ההבנה.

כעת נרחיב ונבאר מה הם יכולותיו הלימודיות של ילד בגיל זה. ובכן, בגיל הזה אין לילד את היכולת להתייחס לשני מקורות מידע בו זמנית. לרוב יתעלמו מנקודות ראות שונות משלהם, מבחינתם כל העולם רואה את האירועים רק מנקודת ראות כמותם. גם יכולת ה"העברה והשימור" אצלם טרם מפותחת דיה, ולכן הם מתקשים מאוד להעביר "רעיון" מנושא אחד לנושא אחר.

בגילאי חמש עד עשר - מתפתחות שתי יכולות מרכזיות: (1) פיתוח ייצוג פנימי - המתבטא ביכולת לדמיין ולהפנים רעיון גם כאשר אינו נוכח ממש ובחיקוי התנהגות. (2) חשיבה אינטואיטיבית אישית בעיקר עפ"י מה שנתפס ברגע הראשון עם התייחסות רבה לתכונה הבולטת של העניין למרות שאינה בהכרח התכונה החשובה.

לכן בגיל זה עלינו להתייחס בעיקר ל"ידע" - הקניית ידע עולם בסיסי. פחות להתעסק עם תהליכי חשיבה מורכבים או קשים. כמובן, אנו נפתח תמיד את יכולת החשיבה לקראת השלב הבא - אך נשים דגש בעיקר על ידע.

הדגש על "ידע" יתבטא בשני מישורים:

א. דגש רב על פיתוח יכולת "קריאה אוטומטית", שהוא השלב הראשוני לפיתוח הלומד העצמאי. ככל שתהליך הקריאה נקנה היטב ובצורה הנכונה ונעשה אוטומטי - כך תקל הקניית שאר השלבים הבאים. כמובן, שבהמשך נאריך בס"ד בפיתוח תהליך זה. וכאן יש להזכיר את לשונו של ה"סדר היום": "ולידע יסוד הקריאה עצמה בדקדוק יפה שלא יצטרך לחזור עליה לכתחלה". והדברים חשובים מאוד.

ב. דגש על הקניית ידע עולם - הכרת השפה, אוצר המילים, חפצים, מציאויות שונות ושאר מיומנויות בסיסיות של למידה. היכולת לזהות ולהרגיש בעיה - היא השלב הראשוני. בהמשך הפרקים נאריך בעזרת ה' בפיתוח יכולת זו.

לפיכך, אין לימוד מתאים יותר בעבור גיל זה מאשר לימוד המקרא, הן מהצד הלימודי, אך לא פחות מהצד החינוכי-השקפתי. לימוד המקרא

מרכז תבונות - מסוגלים להצליח בגמרא הינו מרכז ייחודי המטפל בקשיי למידה בלימוד הגמרא. שיטת האבחון המקיף של המרכז מבוססת על מודל שבעה מנגנוני למידה בהם כל לומד חייב לעבור בכדי להצליח - תוך שלכל מנגנון יש כלי אבחון ייחודיים המותאמים לשפת הגמרא. ע"י אבחון מקיף נצליח לזהות במדויק את הקשיים הנסתרים אצל הלומד ולהציע פתרונות מעשיים שיהפכו אותו - ללומד עצמאי בסייעתא דשמיא. האבחון הייחודי כבר סייע למאות תלמידים להיות מסוגלים ללמוד גמרא לבד. מעוניינים להצטרף להצלחה: חייגו כעת למרכז ותחילו ליהנות מהגמרא.

הפעלה וחינוך בלימוד

איך נייצר הנעה פנימית ללימוד?

"גידול" - הוא עשייה, הצמחה. איך מצמיחים ילד? במה עלינו להשקות אותו בכדי שישגדל כראוי? ואיך נדע מהי הכמות מים הרצויה עבורו? באופן פשטני, להורים יש חוש מיוחד, כמין דעת תורה לדעת את המינון הנכון, דא עקא, שכשהמבט נעשה כלפי חוץ - ולא כלפי פנים, לעיתים התמונה משתנה. ואכהמ"ל.

דבר אחד ברור, חינוך הוא "יצירה" - "הטויות דרך למציאות פנימית עמוקה". אם דיברנו על ההבדל בין "רצון" לצורך" - נבין ש"חינוך" אמור לשלב בין שניהם מבלי לפגוע אחד בשני.

'מהלך של יצירה' מתייחס תמיד לחיובי, לבנייה ולא לפירוק. הרב שלמה הופמן זצ"ל תמיד חזר ושינן את דברי התוספות בנזיר (כח, ב ד"ה בנו), שם תוספות מוסיפים לנו נופך למושג "חינוך" - "דחינוך לא שייך אלא להזהירו לעשות ולקיים מצוה - אבל להזהיר מלעבור אין זה חינוך". הביטוי של תוספות קצת חריג בהווי 'דור המחנכים של היום'.

לחנך - הוא לייצר עשייה, לעודד פעולה. לעומתו - מניעת עשייה והרחקה ממעשים מסויימים - אינו נקרא חינוך אלא "הרגל". וזה מוסיף לנו עוד לבנה למושג חינוך, ומחדד לנו את ההבדל בין רצון לצורך.

בשבוע הבא נחدد עוד מעט את היסוד האמור, ונסה להתייחס למושג "הרגל" עם התכונות הטובות והרעות שבו. האם ראוי "להרגיל" למעשים בכלל? ואם כן, מהו המינון והדרך הרצויים לבצע זאת.

פרק א: חינוך - חדר הייצור

רבות נכתב על המושג "חינוך" ועל המשמעות העולה ממנו. איני בא להוסיף על רבים שכתבו והוכיחו דבריהם ממקורות רבים, אני בא למקד. לתת מיקוד ל"חינוך" כדי שנבין את הציר עליו סובב המושג, בפרט כשאנו מייחסים אותו ללימוד תורה.

תחת הקטגוריה של "חינוך" יש תתי-נושאים רבים. אם ניקח את המושג "גידול ילדים" אזי ניתן להעמיד אותו עם ההבנה הפשוטה שמתייחסת ל"גידול" פיזי של הילדים, כולל בתוכו, האכלה, פרנסה, ביגוד וכו'. אבל במבט מעמיק יותר נבין שהמשמעות היא שונה.

נתבונן נא בדברי הגמרא בסוכה (לו, א) ששם מובא דו-שיח בין רבה לאותם "מגדלי הושענות דבי ריש גלותא", ושם מפרש רש"י את פירוש המילים בנוסח הבא: "מגדלי הושענא - אוגדי הלולבים, לשון גדילין, ולשון התלמוד לומר לכל אומן בדבר לשון זה ... הא למדת שפירוש לשון זה - לשון עשיה ותקון". רש"י לוקח את המושג "גידול ילדים" למקום יותר גבוה ממה שנראה לנו - הוא מייחס לזה את המחוייבות של "עשייה ותקון" - לתקן ולייצר משהו חדש.

מעתה אמור, כשאנו אומרים שאנו "מגדלי ילדים" - האמירה הזו תופסת קצת זוית שונה - דורשת מאיתנו יותר מסתם להאכיל, לפרנס ולרכוש עבורם צעצועים. אבל זו ההגדרה של חז"ל.

משולחנו של המאבחן

סודות ויסודות מחדר האבחונים של מרכז תבונות

המנגנון השני במערכת הלמידה בגמרא הוא "ידע". ידע הוא מושג רחב מאוד (נרחיב עליו את הדיבור במדור "בתבונות ינחני" בחודשים הבאים בעזרת ה'), אבל אחד המיומנויות הבולטים שבו הוא: "היכרות עם מבנה סוגיא". עד כמה שהדברים נשמעים פשוטים וברורים, ואפילו מובנים מאליהם, אני פוגש הרבה בחורים (אפילו מבוגרים...) ש'חסר' להם ה'פרט' הזה.

בהזדמנויות רבות שיצא לי לדבר ולהרצות בפני אנשי חינוך ומחנכים אני טורח לחזור ולומר: "כדי שתלמיד ילמד גמרא היטב - הוא חייב להרגיש בבית!". והכוונה בזה ברורה, כשם שאדם מכיר את ביתו ואת חדריו היטב, ויודע ללכת אליהם ולאסוף מהם חפצים באופן אוטומטי - כך תלמיד חייב להרגיש מול דף הגמרא.

לפעמים צריכים "להטרים" את רעיון המבני של הסוגיא, ולעיתים זה נעשה תוך כדי הלימוד. לא אכנס לכללים בזה (יש אריכות רבה בזה בקורס הוראת הגמרא המלא), אבל מטרת מדור זה היא לעורר נקודות חשובות.

בית וחדרים מגמרא

מה חדש?

מצורף למנויי רשימת התפוצה שלנו:

■ שיחה חינוכית מהגאון המשגיח רבי יונתן אבר - לרגל המצב ואיך עלינו להתייחס אליו בגישה נכונה מול הילדים.

מנויים מקבלים יותר!
הצטרפו כעת ללא עלות!

לקבלת הגיליון ועוד חומרים נוספים ישירות למייל לחץ כאן

גיליון זה מודפס בכמות מצומצמת באפשרותך לזכות את חבריך ומכריכיך... הרפס את הגיליון ותעזור גם להם

הפרוספקט החדש שלנו - מוכן!
לקבלתו שלחו מייל כעת
והוא ישלח אליכם...

הילד מתקשה בלימוד הגמרא? יש פתרון. יעיל מדוייק ומהיר.

הצטרפו למאות התלמידים
שכבר מסוגלים ללמוד גמרא לבד!
על ידי שלושת הצעדים להצלחה:

- אבחון מקיף ומקצועי בגמרא
- תוכנית למידה מותאמת
- ליווי מקצועי לביצוע

רוצים לדעת עוד על התהליך?
האזינו לפירוט המלא במערכת הטלפונית

שלוחה 71 **0733-478-474**

